

Geachte heer, mevrouw,

Graag breng ik u onderstaande zienswijze omtrent het Nationaal Programma Radioactief Afval onder de aandacht:

1. Nederland blijft verantwoordelijk voor afval dat vrijkomt bij **opwerking** van gebruikte splijtstof. Dat gaat in de eerste plaats om enorme volumes aan laag- en middelradioactief afval en het beheer daarvan in Frankrijk. Dit moet in het NPRA worden beschreven en ingeschat, zodat het ontstaan van dit afval een rol kan spelen in beleidsafweging. Verder gaat het om geproduceerd opgewerkt uranium en plutonium. Ook hier moet meer duidelijkheid komen (hoeveelheden, voorgenomen tijd van opslag, wat gebeurt er met opgewerkt uranium en plutonium dat niet wordt hergebruikt?).
2. Het nu voorgestelde NPRA neemt al voorgenomen **beleidsveranderingen** van de regering te weinig mee. Het reflecteert ook onvoldoende de op keuzes die deze beleidsveranderingen met zich meebrengen voor radioactief afvalbeleid. Die keuzes en hun consequenties moeten duidelijker en systematischer worden aangegeven.
Dit betreft minstens, maar niet alleen, beleidswijzigingen over de levensduurverlenging van de kerncentrale Borssele; de bouw van de kernreactor PALLAS en/of een (SHINE) deeltjesversneller voor de productie van medische isotopen; de bouw van geen, twee of vier grote kerncentrales; de bouw van SMR's; uitbreiding van URENCO; de toekomst van opwerking; en het naar voren halen van de beslissing over eindberging. Dit heeft direct effect op een aantal punten die in het NPRA dienen te worden aangesproken:
  - a. Ontwikkeling van opslagcapaciteit;
  - b. Financiering van aanpassingen;
  - c. Verandering van onderzoeksprioriteiten;
  - d. Gebrek aan staf en opleidingscapaciteit;
  - e. Mogelijke noodzaak van voorbereiding van (nieuwe) locaties voor tijdelijke opslag en eindberging.
3. **Minimalisering** moet ook inhouden het voorkomen van radioactief afvalproductie aan de bron: dat is door af te zien van de bouw van nieuwe kernreactoren. Kernreactoren zijn verantwoordelijk voor >90% van het radioactief afval (in stralingstermen). Dit moet duidelijk naar voren komen in het NPRA. Radioactief afval moet een belangrijk punt van aandacht zijn in de discussie rondom de rechtvaardiging van nieuwe kernreactoren.
4. **Transport van radioactief afval hoort een integraal onderdeel te zijn van het NPRA**, ondanks het feit dat het onder een andere Euratom richtlijn valt. Radioactief afval beheer is een integrale problematiek, waarbij de delen van elkaar afhankelijk zijn. Bijvoorbeeld het aanscherpen van radioactief afval transportcriteria heeft zijn invloed op mogelijkheden en vorm van opslag.
5. Er is te veel nadruk in het beleid op de mogelijkheid van **gemeenschappelijke internationale eindberging**. Daarbij is er te weinig nadruk op de mogelijkheid die dit ook biedt dat eindberging van buitenlands radioactief afval in Nederland zou kunnen plaatsvinden. Is Nederland bereid om buitenlands radioactief afval op te nemen voor eindberging?
6. Er moet beleid komen voor hoe Nederland zijn verantwoordelijkheid neemt voor het plutonium uit Nederlandse splijtstof uit **Dodewaard** dat in het VK tot afval is verklaard. Er moet een eerlijker detailoverzicht komen in het NPRA van de gevolgen van een beleid met en een beleid zonder opwerking. Het huidige overzicht is gekleurd.

7. Negatieve impact van tijdelijke opslag, opwerking, transport en eindberging in de vorm van risico's op uittreding van radioactieve stoffen in het milieu door **ongevallen** moeten een integraal onderdeel vormen van de planMER. Dat gebeurt nu niet of onvoldoende.
8. **Mondelinge inspraak:** De twee geboden mogelijkheden om vragen te stellen en mondeling inspraak te leveren, te weten tijdens een online sessie op 4 maart 2025 en een bijeenkomst in Borsele op 13 maart 2025, zijn onvoldoende. Er moeten meer mogelijkheden komen om mondeling in te spreken, op meer tijden (online) en op meer plaatsen.
9. Vanuit het oogpunt van rechtsgelijkheid en zorgvuldigheid moet het beleid rondom radioactief afval in **de Nederlandse gemeentes in de Cariben** ook worden meegenomen.

Brede maatschappelijke steun voor radioactief afvalbeleid mag nooit het doel van procedures zijn. Het kan hooguit een uitkomst worden. Wanneer brede maatschappelijke steun als doelstelling wordt ingezet, ligt manipulatie op de loer.

Binnen het NPRA moet geld vrijgemaakt worden om participatie door het maatschappelijke middenveld mogelijk te maken in de beleidsvorming, besluitvorming en implementatie.

Met vriendelijke groet,
Een bezorgde burger